

Forum för dialog om miljöbalken

Tema: Omprövning och tidsbegränsning av tillstånd enligt 9 kap MB

Dokumentation från forum 15 december 2017

Syftet med dialogen

Omprövning och tidsbegränsning som verktyg för uppdaterade och aktuella tillstånd var ett av delprojekten i Naturvårdsverkets miljöbalksprojekt som avslutades i april 2017. Där konstaterade vi att verktygen inte används som lagstiftaren avsåg. Det finns också en osäkerhet kring när och hur dessa verktyg kan användas. Syftet med dialogen är att öppet och förutsättningslöst utforska hur det skulle kunna se ut om verktygen användes i större utsträckning.

Innehåll

Tema: Omprövning och tidsbegränsning av tillstånd enligt 9 kap MB	3
INNEHÅLL	2
PROGRAM	3
DELTAGARE	4
PRESENTATIONER – KOMMENTARER OCH FRÅGOR	5
Inledning av Lena Callermo.....	5
Inför dagens dialog, kommentarer från deltagarna	5
Bakgrund till dagens tema – Bilaga 1	6
Internationell utblick – bilaga 2	6
Så gör de på Island – bilaga 3	7
Tankar från en branschorganisation – bilaga 4 och 5	8
Ändrat tillståndsinstitut – bilaga 6	9
DIALOGPASS	11
Inför dialogen.....	11
Anteckningar från dialogerna	11
Utdrag ur bruttolistan	11
Bruttolistan från dialogerna	12
Slutdiskussion	14

Program

Inledning

Dagens program, vad är ett forum och vad händer sen
Naturvårdsverket, Lena Callermo

Presentation av deltagare

Omprovning och tidsbegränsning

Bakgrund till dagens tema
Naturvårdsverket, Torunn Hofset

Internationell utblick

Lever vi upp till det vi lovat i EU?
Uppsala Universitet, Jan Darpö

Så här gör de på Island

Hur arbetar myndigheterna och hur fungerar det för verksamhetsutövarna
Islands EPA, Agnar Bragi Bragason (videolänk)

Tankar från en branschorganisation

Erfarenheter, farhågor och möjligheter
Eva Blixt och Klas Lundbergh, Jernkontoret och SSAB

Dags för ett i grunden ändrat tillståndsstut?

Erfarenheter från tillsyn på A- och B-verksamheter i Malmö stad och en
dialoggrupp om miljötilstånd
Andrea Hjärne Dalhammar, Malmö stad

Naturvårdsverkets utgångspunkter

Inledning till dialogpass

Dialogpass med backcasting

Hur kan vi se till att verktygen används som det är tänkt och samtidigt ha ett
förutsägbart system med effektiva processer? Vi utforskar detta i grupper.

Slutdiskussion

Deltagare

Andrea Hjärne Dalhammar	Malmö stad
Tomas Gärdström	Näringsdepartementet
Ida Mohlander	Näringsdepartementet
Camilla Lindholm	Kammarkollegiet
Erik Olausson	MMD Umeå
Kerstin Brinnen	Svemin
Lena Pettersson	Länsstyrelsen Stockholm
Christian Härdgård	SBMI/Advokatfirman Delphi
Astrid Öfverholm	Miljö- och energidepartementet
Karin Sparrman	Miljö- och energidepartementet
Susanne Gerland	Miljö- och energidepartementet
Jonas Söderlund	Länsstyrelsen Örebro
Eva Blixt	Jernkontoret
Klas Lundbergh	SSAB/Jernkontoret
Jan Darpö	Uppsala universitet
Josia Hort	Naturskyddsföreningen
Gunnar Söderholm	Stockholms stad
Elinor Alfredsson	Bergsstaten
Jenny Svärd	Svenskt Näringsliv
Inger Strömdahl	Svenskt Näringsliv
Lena Callermo	Naturvårdsverket
Rikard Janson	Naturvårdsverket
Torunn Hofset	Naturvårdsverket
Karin Dunér	Naturvårdsverket
Eva-Linda Sederholm	Naturvårdsverket
Maria Vidarve	Naturvårdsverket
John Petersson	Naturvårdsverket
Jenny Jonsson	Naturvårdsverket

Presentationer – kommentarer och frågor

Inledning av Lena Callermo

Forum för dialog om miljöbalken (MB) har funnits sedan 2012.

Tidigare teman:

2012

Snabbare handläggningstider för prövning

2013

Tillsyn samt Prövning eller generella föreskrifter

Myndigheternas partsroll i prövningen m.m.

2014

Prövning och Natura 2000, Minerallagen och Torvlagen

Tillsyn och tillsynsvägledning

2015

En effektivare miljöbalk

Tillämpa hänsynsreglerna – hur då

2016 – ett flertal mindre dialoger inom miljöbalksprojektet

Syftet är att öppet kunnat prata om utmaningar med MB där alla olika aktörer och intressenter kan höra varandra. NV har nytta av detta i sitt utvecklingsarbete

NV har ny verksamhetsidé.

Tidigare har vi haft en variation av teman som ofta valts utefter deltagarnas behov.

Idag har vi temat Omprövning och tidsbegränsning - vi ser att omprövning och tidsbegränsning inte används så som lagstiftaren avsåg.

Det är nu bra tajming för att föra dialog om detta tema.

Inför dagens dialog, kommentarer från deltagarna

- Intressant att höra hur andra aktörer tänker
- Få in vattenverksamheter i diskussionerna?
- Viktigt att vi tar ett brett hållbarhetsperspektiv och inte fastnar i detaljer
- Intressant att prata om omprövningar
- Effektivare miljöprövningar - vad är problemet? Är det lagstiftning, processer eller något annat?
- Nyfikenhet om vad andra aktörer gör och hur de gör i andra länder
- Viktigt att vi tar in helhetsperspektivet - lämna den svenska dimensionen och gå in på det globala
- Effektiv tillståndsprocess - för att få till det är det viktigt att vi lyssnar på varandra
- Intresserad av varje seriös diskussion
- Vad är det som hindrar en effektiv tillämpning - är det lagstiftningen eller tillämpningen?
- Se kommunerna som en tillgång i prövningsprocessen
- Bra med dialog som ger ökad förståelse för andra aktörer
- Bra med lyssnande
- Fokus på att identifiera problemen

Bakgrund till dagens tema – Bilaga 1

Torunn Hofset - Naturvårdsverket, går igenom lagstiftning och författningskommentarer som rör omprövning och tidsbegränsning av tillstånd.

Tanken verkar ha varit att tidsbegränsa verksamheter med störst miljöpåverkan. Det finns ett genomförandeunderskott i miljöbalkens tillämpning.

Miljöbalksprojektet och de 777 inspel vi fick - omprövning och tidsbegränsning var några av problemen som lyftes fram. Vi ville identifiera vad som inte fungerar. Vi konstaterar tidigt att verktygen hänger ihop: Tillsyn, omprövning och tidsbegränsning.

Torunn presenterar vilka verksamheter som tidsbegränsas i praktiken, med en praxisgenomgång av MÖD:s domar som utgångspunkt.

- Ca 50 % av tillstånden i praxisgenomgången tidsbegränsades
- Enbart täkter och vindkraftverk i det genomgångna materialet

Resultat av enkät till Länsstyrelser och MPD redovisades. På frågan om varför Länsstyrelserna anser att det inte görs tillräckligt många omprövningar svarar de framförallt: Det är svårt eller Det saknas vägledning

Frågor från forum: Begär de centrala myndigheterna omprövning?

Har andra än länsstyrelser begärt omprövning?

Svar: Naturvårdsverket har begärt omprövning några gånger, men bara en gång under senare år. Det är tidkrävande. Omprövningen av Landvetter tog närmare ett person-år. Kammarkollegiet har begärt omprövning en handfull gånger.

Kommentar från forum om att stora verksamheter inte omprövas: Även om ett tillstånd är gammalt finns nya BAT-slutsatser. De stora verksamheterna är ofta IED-verksamheter.

Fråga/påstående från forum: IED gäller över tillståndet, så av den aspekten gäller en uppdatering

Påstående från forum: Kan man avgränsa diskussionen till "Väldigt gamla tillstånd"?

Kommentar om enklare tillsyn: ofta finns ett grundtillstånd och ett eller flera ändringstillstånd. Vore bra att komma bort från de riktigt gamla tillstånden. Nya ändringstillstånd kommer att komma till även fortsättningsvis. Ingen vill ha komplicerade tillstånd – varken tillsynsmyndigheter eller verksamhetsutövare.

Internationell utblick – bilaga 2

Jan Darpö - Uppsala Universitet, gör en utblick.

EU-rätten inom miljöområdet får införas så den uppnår syftet - men det ska vara effektivt.

Sverige har vid ett antal tillfällen fått påbackning av EU:s institutioner och Europadomstolen för att vi inte tillämpar EU-rätten i tillräcklig utsträckning inom miljöområdet.

Jan lyfter även utmaningar med ändringstillstånd, som leder till otydlighet för verksamhetsutövarna och allmänheten. Används ändringstillståndet på så sätt som lagstiftaren tänkt?

Jan gör sedan ett antal bedömningar om hur den framtida EU-rätten.

- 1/3 av alla rättsakter och 1/3 av alla rättsfall är inom miljörättsområdet - mycket talar för att miljörätten även fortsättningsvis kommer ha stor betydelse inom EU-rätten
- Ökad transparens och ökat deltagande? - jmf diskussionen om kritik mot att NV överklagar Länsstyrelsernas beslut
- Ökade krav på kontroll

Vad händer om en verksamhetsutövare inte uppfyller IED-kraven och kommunen inte har resurser att begära omprövning och Sverige prövas.

Jans käpphäst: Är det lämpligt att ha prövning i domstol? - Lämpligare att ha en administrativ bedömning, jmf koncessionsnämnden.

Så gör de på Island – bilaga 3

Agnar Bragi Bragason – Islands EPA, presenterar via videolänk.

Planering och undersökningar av lokalisering och markanvändning görs dels av kommunerna men främst av planeringsmyndigheterna.

MKB tas normalt sett fram av EPA men till viss del av de lokala myndigheterna.

Regulation no 785/1999

"Permits shall be time-limited", With no spatial planning, then max 4 years.

Permits issued for the 16 years as a general practice by the Agency. Detta är praxis och inte reglerat.

"Health inspectorates" medger tillstånd mellan 1-12 år. Detta är praxis och inte reglerat. Bland annat avfallsanläggningar, aluminiumsmältverk, för verksamheter i den ekonomiska zonen, utförs av EPA. Endast termoenergiproducenter tillståndsprövas av Health inspectorate.

Regulation 785/1999 art 20. "omvärdering" minst vart fjärde år, men kan ske oftare.

Regulation 785/1999 art 15

"Permits shall be re-assessed regularly at least every 16 years"

Detta innebär inte att det görs en total omprövning av hela tillstånden. Men det förekommer. Eftersom tillstånden är maximalt 16 år långa sker det ändå en automatisk ny prövning när tillstånden löpt ut.

Prioriteringsgrunder för att begära re-assessment

- Hur var tillståndet utfört, fanns det exempelvis dispenser för särskilda arter?
- Andra förändringar, eg. BAT
- Har verksamheten förändrats?
- Uppfyller verksamheten nuvarande krav?
- Är föroreningarna desamma?
- Hur mycket tid är kvar på det innevarande tillståndet?

Hur fungerar re-assessment? Processen:

- Inte lika "aktiv" som tillståndsgivningsprocessen
- Mer fokus på nyprövning

Varför har Island tidsbegränsade tillstånd?

- Ny kunskap - föranleder detta
 - Nya "miljömål"
 - Ny kunskap om miljön, biologi mm.
- Förändringar från EU, eg. BAT och andra regler - dessa kan då införas i tillståndet
- Möjligheter för kommunerna att planera sin markanvändning när
- Förorening är en "resurs" som återkommande måste utvärderas
- Offentligt deltagande
- MKB:er
- Uppdaterade tillstånd ger en automatisk "re-assessment" av tillståndet och villkoren för verksamheter och

På vilket sätt påverkar detta verksamheterna?

Det kan vara omständigt att göra en "re-assessment" om verksamhetsutövaren inte vill "facilitera" en sådan.

Frågor till Agnar:

Opinion of re-assessment of EIA: Att det krävs omprövning på grund av ändringarna 2014 i amendment demands an ongoing re-assessment of the EIA.

Det är EPA:s uppgift att granska MKB:er och tillståndsprövningarna. De är inte bundna till regleringar, men det finns argument för att ha tidsbegränsade tillstånd eftersom det krävs nya bedömningar (re-assessment).

Tillståndsprövningen initieras av VU.

Re-assessment initieras av myndigheten - vanligtvis vart 4 år, men minst vart 16 (sammanfaller då vanligen med omprövningen?)

Fråga från forum: Hur lång tid tar en omprövning respektive re-assessment?

Svar: Vanligtvis tar det 6-8 månader att ge nytt tillstånd och ungefär lika lång tid att "re-assess".

Tankar från en branschorganisation – bilaga 4 och 5

Eva Blixt från Jernkontoret och Klas Lundbergh från SSAB ger sina tankar på temat.

Det finns en plan för uppdatering av BAT-slutsatser. En verksamhets s.k. huvud-BREF ska ses över med jämna mellanrum enligt direktivet. Efter ny BREF får man tid på sig för implementering. På detta sätt kommer en "omprövning" att ske av de berörda

miljöfarliga verksamheterna i Sverige. Man borde renodla miljöbalksprövningen till det som inte ingår i BAT-slutsatser.

I arbetet med att ta fram BAT-slutsatser – ställer branscherna i andra länder samma krav? Vill man samma sak?

Ja, andra länder ställer inte lägre krav. Sveriges stålindustri är liten i jämförelse med flera andra länders. Vi har ändå valt att aktivt arbeta i BREF-arbetet.

Skulle det bli färre prövningstillstånd med tidsbegränsade tillstånd?

Om det görs på ett klokt sätt kanske prövotiderna bli kortare. Idag blir tillstånden så definitiva och rigida. De dämpar viljan att göra något utanför ramen.

Är stålindustrin öppen för att kunna ta emot krav från t ex tillsynsmyndigheter?

Det ställs många krav utanför tillstånden idag. Det finns en öppenhet för sådant. Men man behöver göra det på ett annat sätt från början – d.v.s. kunna ändra i villkorsskrivningar/begränsningsvärden.

Ändrat tillståndsinstitut – bilaga 6

Andrea Hjärne Dalhammar - Malmö stad, ingår i dialoggrupp via Sydsvenska handelskammaren. De har startat en dialog för tillstånd med anledning av bland annat klagomål på långa tillståndsprövningar. Handelskammaren har tagit fram en rapport: *Hantering av tillstånd, renodla tillståndsprövningen*. Rapporten har bemötts av Lst. Tar upp att miljöprövningen innehåller så många frågor. Prövningsprocessen blir bara större och större och man vill ha alla svaren i förväg. Kumulativa effekter etc. Det blir väldigt omfattande och det gör att det tar längre tid. Man vill få ner tiden. Men då måste det finnas tid för tillsynsmyndighet (TSM) och andra remissinstanser att gå igenom handlingarna. Stora risker med att öka detaljprövningen – och därmed det som omfattas av rättskraften - och samtidigt minska prövningstiden.

Alltför heliga tillstånd i Sverige tycker Andrea. Det kanske är rättskraften som är problemet. Ett alternativ är att ha grundtillstånd och ta resten i tillsynen. Men man vill ha kakan och äta den. Man vill både ha trygghet och flexibilitet. Lös det utanför tillståndets rättskraft.

Hållbarhetsbalk? Som TSM i en stad arbetar vi hela tiden även med social hållbarhet. Däremot tittar ingen annan på ekologisk hållbarhet. Tar vi bort huvuduppgiften för NV och TSM har inte miljön någon röst.

Tidsbegränsningen som TSM yrkat på för Sevesoverksamhet intill bostäder/skola gick inte igenom. ”Det är inte gjort i en handvändning att flytta den här industrin”.

Om vi ska pröva allt genom balken kommer allt att ta längre tid. Borde vara ett stopp mot bostäder intill verksamhet enligt "först på plats". Tillståndens rättskraft bör påverka, hänga ihop med plan och bygglagen till exempel.

Varför tror vi att tillståndsinstitutet och TSM inte kan vara samma instans? Det är vi ju vid kommunal tillståndsprövning.

Inga domstolar. Miljödomstolarna ska i så fall vara inom förvaltningsdomstolarna, även tillsynsfrågor.

Ändra miljöbalken och tidsbegränsa till dess. Finns för många gamla tillstånd, som dåligt relaterar till den verksamhet man bedriver.

Dialogpass

Inför dialogen

Naturvårdsverkets utgångspunkter:

Om omprövning och tidsbegränsning används som lagstiftaren avsåg

- leder det till att...

Tillstånden är uppdaterade och aktuella

- men det förutsätter att...

Prövningssystemet är effektivt och förutsägbart

1. Vad tror ni krävs för att omprövning och tidsbegränsning ska användas som lagstiftaren avsåg?
2. Vad har vi för verktyg för att åstadkomma det?
 - a) Regelgivning
 - b) Arbetsätt & samverkan
 - c) Vägledning
 - d) Forskning
 - e) Praxisändring
 - f) Uppföljning & utvärdering

Skriv era förslag på fråga 1 och ange verktyg 2 (a-f), om det är möjligt.

Försök sätta dem i tidsföljd på linjen, om det är möjligt

Anteckningar från dialogerna

Alla kommentarer på lapparna från dialoggrupperna redovisas som bruttolista nedan.

Det var svårt för grupperna att ange verktyg och sätta på tidslinjen, så medskicken redovisas som en lista på några teman som NV sorterat in dem i.

Utdrag ur bruttolistan

Innan man bestämmer sig för att tidsbegränsning och omprövning är något vi ska tillämpa i större omfattning behöver vi fråga oss vad vi vill åstadkomma och sedan fråga oss hur vi bäst kommer dit. Några av de *Allmänna medskicken* kan ge ledtrådar.

Prövningen av miljöfarlig verksamhet har förbättringspotential oavsett hur tidsbegränsning och omprövning tillämpas. Många tankar om förändringar, t.ex:

Bastillstånd med tillägg

Alternativ till domstolsprövning

Skjut mer till tillsynsmyndigheterna

Bättre underlag återkommer som önskemål, här verkar det handla om behov av ökad tydlighet och bättre process.

För att kunna använda omprövning och tidsbegränsning i större utsträckning behövs bl.a: samsyn, vägledning, resurser och kompetens

För att tillämpa omprövning i större utsträckning behövs bl.a:

Att vi fokuserar på de verksamheter som behöver omprövas

Att vi fokuserar på de delar som är relevanta i omprövningen
 Att det är smidigt att ompröva
 Att ansvaret för omprövning ses över

För att tillämpa tidsbegränsning i större utsträckning behövs bl.a:

Synkning med andra tidscyklar
 Automatiskt och smidigt system
 Anpassade intervaller för olika branscher

Bruttolistan från dialogerna

Vad behövs för att tillämpa omprövning och tidsbegränsning som lagstiftaren avsåg? Förslag/Medskick	Vad rör förslaget/medskicket
Omlokalisering av verksamhet måste underlättas	Allmänna medskick
Vi kanske inte alltid ska implementera EU-direktiven på det sätt vi gjort hittills	Allmänna medskick
Vi behöver vara överens om vad vi vill åstadkomma	Allmänna medskick
Vi behöver bena i vad vi kan och vill förenkla	Allmänna medskick
Helhetstänk behöver genomsyra tillämpningen av miljöbalken. Hur tar vi hänsyn till att verksamheter kan flytta från Sverige.	Allmänna medskick
Omotiverade skillnader mellan länen. Länsstyrelserna har svårt att behålla personal, Miljöbalken är inte resurssatt. Viktigt med kompetens	Allmänna medskick
Nationella planer för miljöfarlig verksamhet, i likhet med vattenkraften	Allmänna medskick
En liknande konstruktion som föreslås för 11 kap miljöbalken	Allmänna medskick
Investeringar och innovationer behöver främjas	Allmänna medskick
Vi behöver flexibilitet, för att förenkla för verksamhetsutövarna	Allmänna medskick
Ökade anslag för miljöövervakning behövs för att få bättre bild av tillståndet i miljön	Allmänna medskick
Tanken om tidsbegränsning i proppen kanske inte är rätt	Allmänna medskick
Administrativ prövning, Domstol ska vara överprövande, Utredningsskyldighet, Specialdomstol med utredande funktion	Prövning
Idé: Bastillstånd som följer Bref + kompetent tillsynsmynd. + utifrån givna arbetsprocessregler	Prövning
Bastillstånd, lägg till BAT, lägg till lokala förutsättningar, safety.net med andra villkor, MKN t.ex. och ev. tidsbegränsning	Prövning
Grundtillstånd för olika verksamheter, ev. tidsbegränsning, sen tilläggstillstånd	Prövning
Skilj på tillåtlighet och villkor	Prövning
Vi behöver tänka i nya termer om prövningssystemet	Prövning
Tillstånden behöver följa utvecklingen	Prövning

Kolla hur andra länder gör, ex Finland, "MKB-central" och Tyskland	Prövning
Ex prövning kärnkraftverk, TSM går in med en massa under hand. Föreskrifter funkade, slår igenom tillstånd. Skulle kunna vara samma fast "miljötänk"	Prövning
Prövande myndigheter tar större ansvar för utredningen. Förvaltningsdomstol	Prövning
Kommuner måste få betalt	Prövning
Vi behöver helt nya regler	Prövning
Det behövs en tillståndsprövning light	Prövning
Lägg mer av bedömningen på TSM, för ökad flexibilitet	Prövning
Bra MKB i tidigt skede	Bättre underlag
Bra och tydlig samrådsprocess	Bättre underlag
Vi måste få upp de relevanta frågorna tidigt i MKB-processen	Bättre underlag
Tydliggör vilket underlag som krävs	Bättre underlag
Förutsägbarhet i: Tid, Avgränsning och Underlag	Bättre underlag
Kommision för att samverka/samarbeta/dialog, hur blir underlagen så bra som möjligt, gemensam checklista för typer av verksamheter, ex. täkter	Bättre underlag
Ökande resurser till myndigheter	Omprövning/Tidsbegränsning
Allt får inte stå på spel vid varje prövning	Omprövning/Tidsbegränsning
Vi behöver bättre svar på tillämpningen av MB	Omprövning/Tidsbegränsning
Samlad vägledning från alla myndigheter behövs	Omprövning/Tidsbegränsning
Samsyn mellan myndigheter och verksamhetsutövare	Omprövning/Tidsbegränsning
Minskar straffbarheten, vilket kan vara OK	Omprövning/Tidsbegränsning
Kompetenshöjande insatser på Lst och kn	Omprövning/Tidsbegränsning
Resurssätta övergångsperioden, kommer att ta lång tid	Omprövning/Tidsbegränsning
Resurser hos myndigheter	Omprövning/Tidsbegränsning
Förtydliga vilket underlag som krävs av den "omprövningsinitierande" myndigheten	Omprövning
Verksamhetsutövaren kan vara ansvarig att driva omprövning	Omprövning
Tydliggör vu:s ansvar vid myndighetsinitierad omprövning	Omprövning
Anledning till omprövning, risk	Omprövning
Se över vilka som ska kunna initiera processer och koppla resursförstärkning till detta	Omprövning
Tiden för prövning behöver vara slimmad	Omprövning
Lägg krutet på de som behöver prövas om	Omprövning
Vi behöver inte ompröva hela verksamheter utan delar	Omprövning
Mer resurser till alla som ska driva omprövning	Omprövning
Ge stöd till omvärldsbevakning och miljöanpassning	Omprövning
Skapa incitament för att ge in utredning till relevant myndighet	Omprövning
Skyldighet för vu att söka omprövning	Omprövning
Två steg: 1 Behövs omprövning, 2 Omprövning	Omprövning

Tidsbegränsade villkor	Tidsbegränsning
Olika tidscykler behöver vara synkade	Tidsbegränsning
Krav på tidsbegränsning av olika verksamheter	Tidsbegränsning
Stora skillnader mellan verksamhetstyper, kan behöva olika tidsspann	Tidsbegränsning
Inför isländsk lag: Tillstånd ska vara tidsbegränsade	Tidsbegränsning
Mer automatiskt system, med lagom intervall	Tidsbegränsning
In i lagstiftningen att det ska vara tidsbegränsat, men olika tid för olika sektorer	Tidsbegränsning
Tidsbegränsa för vissa branscher	Tidsbegränsning
Omprovning ska komma från verksamhetsutövaren, tidsbegränsa istället	Tidsbegränsning
Besluta om tidsbegränsning för fler verksamhetsutövare	Tidsbegränsning
Om vi har tidsbegränsning i större utsträckning behövs "mindre" förutsägbarhet, dvs inte ta höjd i produktionsmängd för all framtid	Tidsbegränsning
En Lst ska samla in uppgifter från andra Lst och avge ställningstaganden, få rutin på frågorna	Oklart
Det som är avgörande för provning/omprovning är Mängd? Volym? Eller vad	Oklart

Slutdiskussion

- Det är viktigt i det fortsatta arbetet att börja med att diskutera vad detta ska åstadkomma. Ta reda på mer. De svårigheter som finns kanske inte hänger ihop med tidsbegränsning. I en kommission eller liknande borde man prata om hela systemet – inte bara omprovning och tidsbegränsning.
- Bättre tillståndprocess generellt återkom i grupperna.
- Intressant med frågan om bastillstånd enligt "Malmömodellen".
- Provningsen borde ske hos förvaltningsmyndigheter eller med förvaltningsrättslig inriktning. Det kan minska positionering och tvistemålsinriktning. Dagens system bidrar till att det tar längre tid – att bara kräva av andra att de ska göra sitt jobb bättre.
- I alla grupper kom frågan om resurser upp. Kommunerna vill t ex ha betalt för sitt arbete i dessa frågor.
- När vi genomför EU-direktiv läggs de in i miljöbalken och anpassas ibland för att de ska passa in i vårt provningssystem. Detta kan leda till överimplementering.
- Ett nytt system måste vara flexibelt. Det går inte att bara utgå från branschtillhörighet. Inte en tabell/katalog där man från tillhörighet bestämmer hur omprovningen ska ske.
- Islands system verkar rulla och gå. Omprovningarna tar dessutom kort tid. Man har få företag men några är stora och de klarar det och verkar inte vara så oroliga för omprovning vart 16te år. Det är svårt att göra jämförelser men ändå spännande att se andra lösningar. Vi kan dra vissa slutsatser i alla fall. Det verkar finnas en tillit som bidrar till att omprovningarna går snabbare. Vad händer mellan omprovningarna på Island? Säkert ändringstillstånd.